

ds. J. de Bruin, preek over Zondag 35 van de Heidelbergse Catechismus, gehouden in de Jeruzalemkerk (Chr. Geref. Kerk) te Rotterdam-Kralingen op zondag 9 juni 2024.

Votum en groet.

Zingen: Psalm 99:1 en 8:

Vers 1:

God, de HEER, regeert;
Beeft, gij volken, eert,
Eert Zijn hoog bestel,
Die bij Israël
Tussen Cherubs woont,
En Zijn grootheid toont;
Dat zich d' aard bewege;
Hij is Isrels zege.

Vers 8:

God, die helpt in nood,
Is in Sion groot;
Aller volken macht
Niets bij Hem geacht;
Buigt u dan in 't stof,
En verheft met lof
't Heilig Opperwezen;
Wilt het eeuwig vrezen.

Schriftgedeelte: Exodus 32:19-35:

19 En het geschiedde als hij aan het leger naderde en het kalf en de reien zag, dat de toorn van Mozes ontstak en dat hij de tafelen uit zijn handen wierp en dezelve beneden aan den berg verbrak.

20 En hij nam dat kalf dat zij gemaakt hadden en verbrandde het in het vuur, en vermaalde het totdat het klein werd, en strooide het op het water en deed het de kinderen Israëls drinken.

21 En Mozes zeide tot Aäron: Wat heeft u dit volk gedaan, dat gij zulk een grote zonde over hetzelfde gebracht hebt?

22 Toen zeide Aäron: De toorn mijns heren ontsteke niet; gij kent dit volk, dat het in het boze ligt.

23 Zij dan zeiden tot mij: Maak ons goden die voor ons aangezicht gaan; want dezen Mozes, dien man die ons uit Egypteland opgevoerd heeft, wij weten niet wat hem geschied zij.

24 Toen zeide ik tot hen: Wie goud heeft, die rukke het af en geve het mij; en ik wierp het in het vuur, en dit kalf is er uitgekomen.

25 Als Mozes zag dat het volk ontbloot was (want Aäron had het ontbloot tot verkleining onder degenen die tegen hen hadden mogen opstaan),

26 Zo bleef Mozes staan in de poort des legers en zeide: Wie den HEERE toebehoort, kome tot mij. Toen verzamelden zich tot hem al de zonen van Levi.

27 En hij zeide tot hen: Alzo zegt de HEERE, de God Israëls: Een ieder doe zijn zwaard op zijn heup; gaat door en keert weder van poort tot poort in het leger, en een iegelijk dode zijn broeder en elk zijn vriend en elk zijn naaste.

28 En de zonen van Levi deden naar het woord van Mozes; en er vielen van het volk op dien dag omtrent drieduizend man.

29 Want Mozes had gezegd: Vult heden uw handen den HEERE; want elk zal zijn tegen zijn zoon en tegen zijn broeder; en dit, opdat Hij heden een zegen over ulieden geve.

30 En het geschiedde des anderen daags, dat Mozes tot het volk zeide: Gijlieden hebt een grote zonde gezondigd; doch nu, ik zal tot den HEERE opklimmen; misschien zal ik een verzoening doen voor uw zonde.

31 Zo keerde Mozes weder tot den HEERE en zeide: Och, dit volk heeft een grote zonde gezondigd, dat zij zich gouden goden gemaakt hebben.

32 Nu dan, indien Gij hun zonde vergeven zult! Doch zo niet, zo delg mij nu uit Uw boek, hetwelk Gij geschreven hebt.

33 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Dien zou Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt.

34 Doch ga nu heen, leid dit volk waarheen Ik u gezegd heb; zie, Mijn engel zal voor uw aangezicht gaan; doch ten dage Mijns bezoeken, zo zal Ik hun zonde over hen bezoeken.

35 Aldus plaagde de HEERE dit volk, omdat zij dat kalf gemaakt hadden, hetwelk Aäron gemaakt had.

Zingen: Tien geboden vers 3:

Voor beeldendienst zult gij u wachten:

Ik ben de HEER', een ijev'rig God;

'k Straf dien in drie en vier geslachten;

Maar schenk Mijn dienaars 't zaligst lot.'

Lezen: 12 artikelen des geloofs.

1. Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des Hemels en der aarde.

2. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere;

3. Die ontvangen is van den Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;

4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;

5. ten derden dagen wederom opgestaan van de doden;

6. opgevaren ten Hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtige Vaders;

7. vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.

8. Ik geloof in de Heilige Geest.

9. Ik geloof een heilige, algemene, Christelijk Kerk, de gemeenschap der heiligen;

10. vergeving der zonden;

11. wederopstanding des vleses;

12. en een eeuwig leven.

Lezen: Heidelbergse Catechismus zondag 35 vraag en antwoord 96 t/m 98:

Vraag 96 Wat eist God in het tweede gebod?

Antw. Dat wij God in generlei wijze afbeelden, en op geen andere wijze vereren, dan Hij in Zijn Woord bevolen heeft.

Vraag 97 Mag men dan ganselijk geen beelden maken?

Antw. God kan en mag in generlei wijze afgebeeld worden. Maar de schepselen, al is het dat zij mogen afgebeeld worden, zo verbiedt toch God hun beeltenis te maken en te hebben om die te vereren, of God daardoor te dienen.

Vraag 98 Maar zou men de beelden in de kerken als boeken der leken niet mogen dulden?

Antw. Neen; want wij moeten niet wijzer zijn dan God, Dewelke Zijn Christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkondiging Zijns Woords wil onderwezen hebben.

Gebed.

Zingen: Psalm 135 vers 1, 9 en 12:

Vers 1:

Prijst den naam van uwen God,
's HEEREN knechten, hier vergaârd;
Prijst Zijn naam en wijs gebod,
Daar g' in 't voorhof staat geschaard,
En uw ambt bekleedt met eer
In het huis van onzen HEER'.

Vers 9:

D' afgoôn van het heidendom,
Goud of zilver, goôn in schijn,
Hebben lippen, maar zijn stom;
Zij, die 't werk van mensen zijn,
Waar men genen geest in vindt,
Hebben ogen, maar zijn blind.

Vers 12:

Sion, loof met dankb're stem
God, uw HEER', die eeuwig leeft,
En het schoon Jeruzalem,
Door Zijn woning luister geeft;
Loof Hem, voor uw heilrijk lot;
Loof al juichend uwen God!

Na de prediking zingen wij Psalm 119:52.

Geliefde gemeente, wat moet dat toch ontzagwekkend geklonken hebben; de stem van God uit de hemel daarboven op de berg Sinai: *'Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb. Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken.'*

Het volk was diep onder de indruk. Want er staat: Zij weken af en zij stonden van verre. Ja, zo kan een mens wel eens met een diepe indruk onder de prediking van het Woord zijn, diep onder de indruk van een Woord dat heel na aan het hart wordt gelegd. Wat een zegen als dat dan doorwerkt. Ja, dat de Heere daarin zo doorwerkt dat er waarachtige bekering openbaar komt.

Gemeente, wat is nu één van de eerste vruchten waaraan u kunt merken dat de Heere een goed werk in uw hart begonnen is? Zou u het kunnen zeggen uit uw eigen leven? Dan krijgt u honger, echt geestelijke honger. Honger naar het Woord om door dat Woord onderwezen te worden. En als die echte honger naar het Woord ontstaat en u elke keer weer zo'n drang krijgt om onder de levende verkondiging van het Woord te zitten. Nee, u hebt het nog niet in de gaten, u durft het zo nog niet in woorden te brengen, maar dan komt er iets al openbaar van de gehoorzaamheid aan het tweede gebod. Want de wet des Heeren is wijd en heeft niet alleen een negatieve kant, maar ook altijd een positieve kant. Ja, dan komt er een honger, een honger naar dat Woord om als een Maria aan de voeten van de Heere te zitten en steeds weer onderwijs te mogen ontvangen.

Maar als zo'n indruk nu eens overgaat, die u zomaar onder de prediking kunt krijgen of door een ernstig woord, dat het een morgenwolk is, zoals ergens in de Bijbel staat, die zo weer optrekt als de eerste stralen van de zon erop schijnen. We zien dat ook bij het volk Israël openbaar komen, tenminste bij een groot deel. Nog maar kort had de Heere op zo'n majestueuze manier gesproken: *'Gij zult u geen gesneden beeld maken.'* En toen kwam het volk bij Aäron met een verzoek om een kalf te maken van goud. Wat een gruwelijke zonde! Wat durft een mens veel hè, als de indrukken zomaar weer verdwenen zijn?

En nu gaan we vanmiddag horen dat de zonde van het tweede gebod ook heel dicht bij ons ligt. Bij u, bij jou en bij mij. Zelfs na ontvangen genade is de Kerk des Heeren niet vrij van de zonde tegen het tweede gebod. Want, gemeente, dan kom ik bij een uitdrukking die helemaal past bij het tweede gebod: Er is zoveel eigenwillige godsdienst. En daar heeft heel ons menselijk bestaan, onze diepe val, mee te maken. Daarom moest God wel komen met het tweede gebod. En daar willen we vanmiddag bij stilstaan.

Wij schrijven we als thema boven de prediking: Maak geen beeld van God en voor God.

Drie gedachten:

1. In de eerste plaats is het onmogelijk vanwege de heiligheid van God.
2. In de tweede plaats is het onbetamelijk vanwege de eer van God.
3. Tenslotte is het onnodig vanwege het Woord van God.

1. Onmogelijk vanwege de heiligheid van God.

Gemeente, waar het in het tweede gebod over gaat, is op zich helemaal niet zo moeilijk te begrijpen: *'Gij zult u geen gesneden beeld maken.'*

Dus heel eenvoudig: Wij mogen God op geen enkele manier afbeelden. Maar afgezien van het feit dat God dit verbiedt, laat de leerling met name in het begin van antwoord 97 al heel duidelijk weten dat het ook niet kán. Want als de onderwijzer gaat vragen: Mag men dan ganselijk geen beelden maken? Dan is het eerste wat de leerling zegt: God kan op generlei wijze afgebeeld worden. Het kan helemaal niet. Zelfs in de staat der rechtheid, en dat betekent, jongens en meisjes, in het paradijs, toen de mens nog niet gevallen was, was het zelfs onmogelijk om God af te beelden. Want Adam en Eva wisten niet eens hoe God eruitzag. God kwam wel elke dag tot Adam en Eva, maar God kwam niet als Persoon in die hof. Gods Woord laat ons weten dat ze aan het ruisen van de wind konden horen dat Hij nabij was, onzichtbaar nabij was. Hij liet Zich niet zien, maar des te meer liet Hij Zich horen. Dus ze hebben de Heere God ook niet zo kunnen zien, want Hij daalde niet af als een Persoon. Het kon ook niet, want God is een Geest. En een geest kunt u niet uitbeelden. Een geest, daar kunt u geen beeld van maken.

De Heere Jezus heeft het Zelf gezegd, later in het Nieuwe Testament tegen die Samaritaanse vrouw: *'God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en in waarheid'* (Joh. 4:24). God kan Zich helemaal niet laten zien zoals Hij daadwerkelijk is in die hemelse heerlijkheid. Maar er is nog meer van te zeggen, want al is de Heere God een Geest, Die wij niet kunnen afbeelden, daarbij is Hij God, waar wij een diep ontzag voor moeten hebben. Hij is de Koning der koningen, Hij is de God der goden, de Heere der heeren. Hij is een onuitsprekelijke Hoogheid, Hij is één en al heiligheid, Hij is één en al majesteit. En Hij woont in een ontoegankelijk licht. Ergens in een licht waar u zomaar niet in kunt komen. Hij is zo heel anders dan wij schepselen, mensen.

Gemeente, wie is bij God te vergelijken? Hij stelt die vraag toch Zelf ook in het Woord van God. Hij vraagt: *'Bij wien dan zult gijlieden Mij vergelijken, dien Ik gelijk zij? zegt de Heilige'* (Jes. 40:25). O gemeente, wordt eens een ogenblik stil voor die grote God. Boven Hem is niets, naast Hem is niets en niemand met wie Hij te vergelijken is. Hij is uitnemend hoog verheven boven alles wat bestaat. En daarom kan niemand God zien en leven. Dan voelt u wel aan dat het dus ook totaal onmogelijk is om deze grote, heilige God te kunnen uitbeelden. Alles wat onder deze God te vinden is, kan nooit laten zien met enig beeld hoe Hij in werkelijkheid is. Sterker nog, het zou toch tot oneer van God zijn, gemeente, als we hier uit de aarde materiaal zouden moeten vinden om die God, Die boven alle materialen staat, Die boven de schepping verheven is, op enige wijze te kunnen uitbeelden. O, dat zou een verloochening betekenen van Zijn oneindige volmaaktheid, van Zijn heerlijke Goddelijkheid en Zijn majesteit. U voelt het wel met mij aan: Het kan ook niet, het past ook niet. Nee, gemeente, geen mens op aarde weet hoe God eruitziet, zelfs Adam en Eva in het paradijs niet. Ja, ze kenden God wel, maar ze hadden Hem nooit gezien zoals God in werkelijkheid is, van aangezicht tot aangezicht, want zo had God Zich nooit laten zien.

En toch hadden ze enige kennis van God, want hun hart was zuiver, ze hadden een verlicht verstand, en ze waren geschapen in wijsheid, rechtvaardigheid en heiligheid. En zo hadden ze het beeld van God en kenden ze iets van God. Maar al hadden ze een verlicht verstand, al hadden ze een zuiver hart en al hadden ze wijsheid, rechtvaardigheid en heiligheid, dan nog was het niet mogelijk voor Adam en Eva om God op enigerlei wijze af te beelden.

Nou, als dat al zo was in de staat der rechtheid, hoe onmogelijker is het geworden toen de mens viel in de zonde en dat heerlijke beeld van God kwijtraakte. Een verduisterd verstand, een zondig hart, dwaas, onrechtvaardig, onheilig. Zou zo'n mensenkind het nog aandurven om een beeld van God te maken? Het kan niet meer. Want juist door de zonde is God een vertoornd God geworden vanwege de zonde. Hij is een verterend vuur en een eeuwige gloed, voor Wie niemand die in de zonde gevallen is, kan bestaan.

Als Jesaja er iets van ziet in een visioen, en dat is niet eens de werkelijkheid, dan lees ik in Jesaja 6:5: *'Wee mij, want ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben, en ik woon in het midden van een volk dat onrein van lippen is; want mijn ogen hebben den Koning, den HEERE der heirscharen, gezien.'* En ik zei het al, dat was in een visioen, nog niet eens echt. En als, veel eerder, Mozes, na die ontzaglijke werkelijkheid van dat gouden kalf, vanuit de begeerten van zijn ziel om rust te vinden bij God, uit de volheid van zijn gemoed zegt: *'Heere, toon mij nu Uw heerlijkheid.'* Wat zegt dan die Allerhoogste en Allerheiligste God tegen Zijn knecht Mozes? *Gij zoudt Mijn aangezicht niet kunnen zien; want Mij zal geen mens zien, en leven.*

Ziet u wel, gemeente, God kan, juist na onze diepe val in het paradijs, op geen enkele wijze afgebeeld worden. Het kon voor de zondeval niet, laat staan na de zondeval. En toch gebeurt het, gemeente, toch gebeurt het. Want in plaats van het ware beeld van God, waarmee wij geschapen zijn en wat we kwijtgeraakt zijn, zijn er toch in het hart, in het verstand en in de gedachten van mensenkinderen allerlei beelden en fantasieën ontstaan over God. Soms zijn die niet eens in de gedachten van de mens gebleven, maar zijn ze eruit gekomen, zodat er daadwerkelijk beelden ontstaan zijn om daarmee de Heere te kunnen dienen. Ja, dat de mens zelfs zo hoogmoedig en zo brutaal geworden is, dat hij altijd maar bezig is om op een of andere manier een beeld te vormen van God.

En dat brengt met zich mee dat de mens daardoor ten diepste niet meer weet hoe de Heere gediend moet worden, gemeente. Want waar de ware kennis van die grote God ontbreekt, daar ontbreekt ook het juiste zicht op de manier waarop de Heere gediend en gevreesd wil worden. Als de inhoud van de dienst des Heeren in de brede zin van het woord gaat verdwijnen, dan blijft er toch alleen maar vorm over, dan blijft er als het ware alleen maar een dor skelet over, zonder leven.

God maakte de mens naar Zijn beeld. Ja, maar wat gaat de mens nu proberen na onze diepe val in het paradijs? Een beeld van God te maken, naar ons beeld. En daar wordt de gevallen mens steeds weer toe geprikkeld. Want door het verliezen van Gods beeld zoekt dat lege hart toch een vervulling, zoekt dat lege hart toch nog iets van het beeld van God, maar wel op een zondige manier. En dat is nu een uiting van brute hoogmoed. Kijk, en dat duldt de Heere niet. Hij is een heilig God, Hij is een jaloers God. Hoor het Jesaja eens zeggen in hoofdstuk 42:8 van zijn profetie: *'Ik ben de HEERE, dat is Mijn Naam; en Mijn eer zal Ik aan geen ander geven, noch Mijn lof den gesneden beelden.'*

2. Onbetamelijk vanwege de eer van God

Dat brengt ons bij onze tweede gedachte: Het is onbetamelijk vanwege de eer van God. We gaan eventjes de eerste twee geboden naast elkaar zetten. Vorige week hebben we over het eerste gebod nagedacht en nu vanmiddag het tweede gebod. In het eerste gebod laat de Heere ons weten dat Hij alleen gediend moet worden. Dus naast Hem of in plaats van Hem geen andere goden. Heel duidelijk heb ik vorige week gezegd, heeft de Heere Jezus Christus als de grote Wetsvervuller gezegd tegen de satan toen Hij verzocht werd in de woestijn: *'Er staat geschreven: Den HEERE, uw God, zult gij aanbidden, en Hem alleen dienen'* (Luk. 4:8).

In het tweede gebod gaat het over hoe de Heere gediend wil worden. Het gaat dus over de wijze waarop Hij wil dat Zijn kerk Hem dient, zolang ze op de aarde is. Dus in het eerste gebod worden alle vormen van afgoderij verboden en in het tweede gebod wordt de beeldendienst verboden. Ja, zegt de jongere vanmiddag: Maar dominee, dat is toch hetzelfde? Een beeld aanbidden of een afgod aanbidden? Nou, dat snap ik wel dat je dat zo zegt, en toch is er een verschil. Kijk, bij het eerste gebod gaat het echt over afgoden. Dus God wordt opzijgezet en in plaats van God wordt een andere god gediend, of naast God wordt een andere god gediend. En dat is echt afgoderij. Je gaat van de ware God af, zo heb ik de vorige keer gezegd. Ja, dan kun je het hebben over alle valse godsdiensten en allerlei vormen van afgoderij die er in deze wereld te vinden zijn.

Maar in het tweede gebod gaat het niet in de eerste plaats over afgoderij. Het gaat in het tweede gebod om de dienst van de enige ware God. En dan wil de Heere ons leren op welke wijze deze God gediend moet worden. Nou, dat mag dus niet in de vorm van beelden. Voelt u het verschil? Het gaat dus hier vanmiddag niet over afgoderij; dat hoorde bij het eerste gebod. Het gaat hier om het dienen van de Heere, maar wel op die manier zoals de Heere dat in het Woord geopenbaard heeft. En dat neemt de Heere heel hoog op. Dat vindt de Heere heel belangrijk. Daarom komt Hij er in het tweede gebod al direct mee en zegt: *'Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaders bezoekt aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen die Mij haten'* (Ex. 20:5).

Dus God wil niet gediend worden door middel van beelden. Gemeente, ook dit gebod is zeer wijd. Niemand van ons kan zeggen dat hij dit gebod nooit heeft overtreden. En als u dat misschien wat vreemd vindt klinken, moet u maar eens goed gaan luisteren welke zonden er allemaal vallen onder het tweede gebod. Wat verbiedt God eigenlijk? Nou, u mag Hem niet afbeelden en u mag Hem ook niet vereren door middel van beelden. We hebben gehoord dat de Heere de allerhoogste en allerheiligste God is, Die niet af te beelden is. Maar stel dat het nou wel had gekund – het kan natuurlijk niet, maar stel dat – dan nog wil de Heere het niet, dat Hij door middel van beelden gediend wordt.

Als de onderwijzer vraagt: Wat eist God in het tweede gebod? Dan antwoordt de leerling allereerst: Dat wij God in gene lei wijze afbeelden. Het is een zonde die met name in de kerk wordt bedreven, ook in de Jeruzalemkerk, ook door mij. Dat had u misschien niet gedacht, maar het is wel zo. Nee, wij mogen geen afbeeldingen van God maken. Van de Vader niet, van de Heere Jezus niet en van de Heilige Geest niet. Geen letterlijke beelden van hout, van ijzer, van goud, van zilver, of van steen. Geen tastbare, zichtbare beelden van de Heilige God. Daarom hebben wij hier ook geen crucifix in de kerk; een groot kruis met een lijdende Borg eraan. Zo wil de Heere dat niet hebben. De Heere haat alle vormen van beeldendienst.

Maar als wij het vanmiddag hebben over een beeld van God maken, dan moeten we dat niet beperken tot bijvoorbeeld een houten beeldje of een stenen beeld. Het is veel breder. Want wij mogen God niet alleen afbeelden, maar wij mogen God, of iets wat met die Drie-enige God te maken heeft, ook niet uitbeelden. En wat neemt dat helaas de laatste jaren toe, ook in de kerk van Nederland! Dan worden er films gemaakt over het lijden en sterven van Christus. Er worden toneelstukken opgevoerd in de kerkdienst in plaats van de prediking. Daar moet dans en drama komen in de eredienst. En het zijn allemaal overtredingen van het tweede gebod, waarin de heiligheid en de majesteit van de Heere wordt aangetast. Gemeente, de Heere gruwelt ervan. Het is tot oneer van een heilig God.

Maar ik ga nog een stapje verder. Want wij mogen God niet afbeelden, wij mogen Hem dus ook niet uitbeelden, op wat voor manier dan ook. Maar er is nog een plaats in ons mens-zijn waar we een beeld van God kunnen oprichten. En nu komt het dichtbij. Dat zijn onze gedachten. En wat kunnen wij mensen een verkeerd beeld van God vormen in onze gedachten. Wist u dat het ook tegen het tweede gebod ingaat? Verkeerde denkbeelden over God. Kom, gemeente, kinderen, jongeren en ouderen, welk beeld hebt u van God? Welke inbeelding maak u soms van God? O, er zijn mensen die denken dat God niet alwetend is, alsof God de zonde niet ziet, alsof God niet let op zondige wegen. En u probeert dat uit te schakelen, nietwaar? Als u daar in de stilte van uw kamertje zit met de deur op slot achter uw beeldscherm en niemand mag zien wat u daar aan het zoeken bent. Door net te doen alsof de alwetende God er niet is, hebt u op dat moment een beeld van Hem gevormd in u gedachten.

Maar Hij kijkt altijd over uw schouder mee. Of de gedachte: God hoort mij niet. Nu komt het wel dichterbij, hè? God hoort mij niet. Bidden heeft toch geen zin meer. Laat ik er maar mee stoppen. Waar bidt u nou eigenlijk voor? U krijgt toch geen verhooring en God houdt Zich zo stil. God hoort mij niet. Dan hebt u een verkeerd beeld van God gevormd. Of als u gaat twijfelen aan de kracht van God, als uw hart vervuld is met ongeloof en u niet kunt geloven dat God u bekeert of bekeren wil. Of dat er zo'n gedachte in uw hart ontstaan is: ik wil me wel bekeren, maar God wil niet. Dan hebt u gezondigd tegen het tweede gebod. Als u van die kleine gedachten over de Heere hebt, is dat niet goed te praten. Dat is zonde. Alsof het niet waar is wat hier in het Woord van God geschreven staat: *'Wat bij de mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God.'*

En dan kunt u zomaar vervallen in eenzijdige godsbeelden. De een roemt in de liefde van God. Ja, God is toch liefde? En als u dan met zulke mensen gaat spreken en u vraagt: wat bedoelt u daar dan mee? Dan komt het dikwijls naar boven: Ja, God is vriendelijk, God is gewillig. En als u daarin doorvloeit, dat God liefde is, kan er bij God geen plaats zijn voor straf, geen plaats voor toorn, geen plaats voor Gods recht, alsof God de zonde door de vingers zou zien. Maar u kunt ook helemaal aan de andere kant gaan zitten en het nooit hebben over de liefde van God, maar altijd het maar hebben over de rechtvaardigheid van God. Dat zelfs de gedachte boven kan komen dat God in de hemel een soort tiran is.

Of dat u een beeld van God ontwikkelt in uw gedachten dat de Heere alles naar willekeur doet, zeker als het gaat om dat wonderlijke van Zijn uitverkiezing. Wat kunt u dan een verkeerd denkbeeld krijgen van God, alsof God oneerlijk is, alsof God niet recht doet. En zo kan er over de liefde van God gesproken worden zonder recht. En zo kan er altijd over het recht van God gesproken worden zonder de liefde Gods. En soms, gemeente, kan dat op een hele rechtzinnige, vrome manier. Maar, welk beeld hebt u nu van God, en jij? En u die de Heere vreest, want we zijn hier in het stuk van de dankbaarheid, we zijn hier in het stuk van de heiligmaking. U die God vreest, was er na dat moment dat de Heere begon te werken in uw leven nooit geen zonde meer tegen het tweede gebod? Was dat maar waar hè?

Het kan zelfs wel eens zo wezen dat de Heere zo'n indruk geeft van uw zonde en ongerechtigheden, dat de Heilige Geest met Zijn ontdekkende genade komt en dat u werkelijk ziet dat u een stroom van ongerechtigheden met u meedraagt. Maar dat die vergevende liefde in Christus zo in de nevelen gehuld ligt, dat u niet kunt geloven dat er vergeving is voor zo'n één. En dan ligt er een gevaar op de loer, gemeente. Dan kan het wel eens zo zijn dat u zo gebukt gaat onder de last van zonde en plagen. Dat u zo wanhopig wordt van binnen en dat u zo ongelovig voortgaat, dat u zelfs gaat geloven dat Kaïn gelijk had die zei: *'Mijn misdaad is groter, dan dat zij vergeven worde.'* Het is een leugen! Uw misdaad kan niet groter zijn dan dat ze vergeven kunnen worden. Maar hoe snel kan zo'n gedachte, zo'n beeld, zich in u vormen om er dan achter te komen: O, wat is dat? Ongeloof!

Wat is dat een vorm van kleine gedachten van de Heere hebben. Want het kan toch zo niet zijn. En dan te ontdekken dat zelfs zo'n gedachte – *'Mijn misdaad is groter, dan dat zij vergeven worde'* –, zelfs een overtreding is van het tweede gebod. Ja, kind van God in ons midden, weet u nog dat u zich zo verlaten voelde, dat de Heere Zich teruggetrokken had en dat u dacht dat de Heere u vergeten was? En dat in die omstandigheden de duivel ook nog eens op uw nek sprong en het begon in te fluisteren: 'Waar is God, op Wien gij bouwdet, En aan Wien g' uw zaak vertrouwdet?' (Ps. 42:6 ber.). En wat zei u toen? De Heere heeft mij vergeten, de Heere heeft mij verlaten. Toen overtrad u het tweede gebod, want Hij zal u nooit begeven, Hij zal u nooit verlaten. Is de wet scherper, ook na ontvangen genade?

O, wat had Asaf in Psalm 73 toch een verkeerd beeld van zijn God gekregen. O, er was een tegenspoed gekomen. Hij stond ermee op, hij ging ermee naar bed. Zijn bestraffing was er elke morgen. En hij keek om zich heen naar de voorspoed van de goddelozen en hij kon Gods weg niet begrijpen. Is dat nou mijn God? Hij kon zeggen: Ja waarlijk, God is Israël goed. Maar zijn voeten waren bijna uitgegleden. En toen God hem in Zijn heiligdom gebracht had, ontdekte de Heere Zijn kind aan het verkeerde godsbeeld, waardoor die tegenspoed in zijn gemoed was ontstaan. Wat bleef er toen van Asaf over? *'Ik was een groot beest bij God.'* En zo kun u dus verkeerde beelden over God krijgen. U kunt ook verkeerde beelden over de werken van God krijgen, over de weg van Zijn bekering, als u vastzit in die strik dat het maar op één bepaalde manier moet gaan. En als het zo bij u niet gaat, kan het niet van God zijn. Het is heel scherp, maar als u in die strik komt, overtreed u het tweede gebod, want dan denkt u veel te bekrompen van God.

De Heere verbiedt dus alle vormen van afbeelden, maar Hij verbiedt ook dat de Heere gediend wil worden door middel van beelden. En dat komt juist in de letterlijke tekst van dat tweede gebod zo heel duidelijk naar voren, als er wordt gesproken over hetgeen dat boven in de hemel is, nog van hetgeen dat onder op de aarde is, en nog van hetgeen dat onder de aarde in de wateren is. En toen de Israëlieten dat de Heere God zo hoorden zeggen vanaf de Sinai, begrepen ze precies wat de Heere God daarmee bedoelde. Ze hadden zoveel jaren in de Egyptische cultuur geleefd en ze wisten wel wat de afgoden waren en de beelden onder de Egyptenaren. Met name drie: er waren bepaalde vogels die aanbeden werden, ja, dat is hetgeen boven in de hemel is. En wat dacht u van het kalf, het stierkalf? O, wat was dat een heilig dier onder de Egyptenaren. De Egyptenaren spreken van een heilige koe. Daar mocht u niet aan zitten, die mocht niet gegeten worden. Dat is een dier dat op de aarde is. En het derde beeld wat de Israëlieten bij Egypte hebben gezien, was de afbeelding van een vis, datgene wat in de wateren onder de aarde is. En die drie beelden zagen ze overal in Egypte. En de Heere zegt: op geen enkele wijze wil Ik dat u Mij gaat dienen. U moet niet een vogel gaan gebruiken om Mij te dienen.

U moet geen kalf gebruiken om Mij te dienen, en u moet ook geen vis gebruiken om Mij te dienen. Geen gesneden beeld. En dan toch stonden ze te dansen rondom een gouden kalf. Voelt u hoe gruwelijk dat geweest is? Dat hadden ze niet mogen maken en ze zijn erachter gekomen. Ja, maar zegt iemand: Dat zou ik nou nooit doen. Nee, dominee, ik ga echt niet van hout een beeldje maken, ik ga zelfs niet een visje maken. Een visje, dat natuurlijk ook echt een christelijk symbool is geworden en dat u zo'n visje in uw kamer hebt staan, weet u wel? En dat u daar elke dag uw knieën voor buigt. Nee, dominee, dat doe ik niet, want zo mag het niet. En waarom niet? Nou, zegt u, omdat de Heere op geen andere manier wil onderwijzen dan dat wat in het Woord geopenbaard staat. En wat is de korte samenvatting van datgene waar het over gaat in het Woord van God? De zaligheid van een zondaar en de weg waarin een zondaar zalig wordt. Zo zegt u heel terecht: Dan gaat u iets kennen van de drie stukken: ellende, verlossing en dankbaarheid.

En daar gebruikt de Heere de levende verkondiging van het Woord voor. Dus ik zal echt niet mijn knieën buigen voor een beeld. En toch, Gods Woord, Gods wet is wijd. Er kan een gevaar ontstaan dat u dan toch nog iets hebt in uw leven waar u grote waarde aan hecht en waar u ook heimelijk uw bekering op wilt bouwen. Kijk, in de Rooms-Katholieke Kerk zijn er allemaal beelden gekomen in de kerk. En dan zegt de catechismus: voor de leken, voor mensen die heel weinig weten, die kunt u dan een beetje door de beelden onderwijs geven. Loop maar een rondje in de kerk en dan kunt u hier wat vertellen, daar wat vertellen. Maar zulke boeken kunnen er ook ontstaan in ons leven, waar we soms wel eens zoveel waarde aan hechten dat het bijna gaat heersen boven de verkondiging van het Woord van God.

Misschien hebt u thuis een bekeringsgeschiedenis liggen. En begrijp me goed, die kunnen u echt onderwijs geven. Maar als dat nou een bekeringsgeschiedenis is waarvan u zegt: Zo moet het en anders niet, dan gaat u iets boven het Woord verheffen. En ook dat raakt het tweede gebod. Of dat u heel selectief bent in het luisteren naar preken, dat u heel selectief bent naar citaten die u zomaar uit een preek van een puritein trekt en u toe eigent, maar alles wat eromheen geschreven staat laat liggen. Of dat er een godsdienst komt waarvan u denkt: Nou, één keer naar de kerk is wel genoeg, ik kan ook wel met één dienst vooruit. Of dat het zelfs zover gaat dat iemand zegt: Ik kan buiten de kerkdienst, buiten de levende verkondiging van het Woord, wel geloven in God. Of dat u genoeg hebt aan de zondag en de rest van de week kan niemand wat aan u merken.

Terwijl u juist op zondag nodig hebt en mag ontvangen wat u voor de rest van de dagen weer nodig hebt om zo weer heen te leven naar de volgende zondag. Waar laat u zich door leiden? Waar laat jij je door leiden als het gaat om geestelijke zaken? We leven in een tijd waarin het gezag heel erg ondermijnd wordt, maar u merkt steeds meer dat het ook de kerk binnenkomt, dat het ook het gezag van Gods Woord aantast, dat het ook het gezag aantast waarmee de Heere Zijn knechten zendt om het Woord te prediken.

Steeds meer en meer klinken ook in de kerk stemmen: Ik denk, ik vind, ik meen. Maar als dat de boventoon voert, zit u midden in een eigenwillige godsdienst. Dat is een dienen zoals ik het prettig vind, zoals ik me er prettig bij voel, zoals ik denk dat het moet, maar niet: Alzo zegt de Heere. Nee, het is niet zo dat de Heere achter ons aan moet komen, maar wij moeten leren achter de Heere aan te komen, steeds meer met dat gebed. En de kerk des Heeren komt er nooit bovenuit: 'HEER, ai, maak mij Uwe wegen, Door Uw woord en Geest bekend; Leer mij, hoe die zijn gelegen, En waarheen G' Uw treden wendt.' Dat is een volgen van de Heere, gemeente. De kerk des Heeren gaat leren achter Hem aan te komen. En waar dat gemist wordt, houdt u een eigenwillige godsdienst over.

En dat is een overtreding van het tweede gebod. En dan moet ik er nog iets bij zeggen, want de Heere is een jaloers God. De Heere is een ijverig God en Hij zal de zonde tegen het tweede gebod niet ongestraft laten: *'Want Ik, de HEERE, uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaders bezoekt aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid, van degenen, die Mij haten.'* Aangrijpend is dit. Wie in de overtredingen tegen het tweede gebod blijft volharden en niet tot bekering komt, die zal gestraft worden. Maar niet alleen zij, maar het zal doorwerken in de geslachten, bij kinderen – dat is eigenlijk het tweede geslacht – kleinkinderen – dat is het derde geslacht – achterkleinkinderen – dat is het vierde geslacht.

Kijk eens om u heen in ons vaderland, hoe dikwijls is dat niet gebeurd, dat mensen makkelijker werden in de godsdienst en het werkte door in hun kinderen, in hun kleinkinderen, in hun achterkleinkinderen. Zodat in de loop van het geslacht er ongedoopte kinderen kwamen die niet meer naar de kerk gingen. Hoe pijnlijk als u dat ziet gebeuren. En het wil niet altijd zeggen dat u dan zelf in een hele grote zonde tegen het tweede gebod gevallen bent, maar dikwijls ziet u het wel gebeuren wat de Heere hier zegt, dat Hij de misdaad der vaders bezoekt aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid, van degenen die Mij haten.

Maar God zal niet alleen straffen, maar Hij zal ook barmhartigheid doen aan duizenden, van degenen die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden. Wat een goedheid van de Heere. Al zegt Hij dat Zijn toorn zich zal uitstrekken tot hooguit het vierde geslacht als er volharding komt in de zonde tegen het tweede gebod. Daartegenover staat Zijn barmhartigheid die Hij betoont aan duizenden, van degenen die Hem liefhebben. Dat zijn mensen die onderwezen zijn en worden door het Woord van God en de levende verkondiging van dat Woord.

3. Onnodig vanwege het Woord van God

En dat brengt ons bij onze laatste gedachte. Die beeldendienst is onnodig vanwege het Woord van God. Want heeft de Heere niet duidelijk aangewezen hoe Hij gediend wil worden? God wil dat Zijn christenen door de levende verkondiging van Zijn Woord onderwezen worden.

Gemeente, welke plaats heeft nou de levende verkondiging van het Woord? Is dat ook alles voor u geworden? Komt u hier nou zo graag, en om ook midden in de week nog eens ergens naar de kerk te gaan om onder dat Woord te zitten, of thuis nog eens een preek op te zetten? Kom, zeg het eens, ligt uw leven nou ook verklaard in Psalm 84:

Hoe liefelijk, hoe vol heilgenot,
o HEERE der legerscharen God,
zijn mij Uw huis en tempelzangen?

Die plaats, waar de levende verkondiging van het Woord mag plaatsvinden? En dat u daar onder die levende verkondiging van het Woord wel eens wat van de Heere mag krijgen en steeds meer van de Heere mag krijgen, zodat het van binnen gaat worden:

Hoe branden mijn genegenheên,
Om 's HEEREN voorhof in te treên!
Mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen;
Mijn hart roept uit tot God, Die leeft,
En aan mijn ziel het leven geeft.

Ja, degene die de Heere gaan vrezen, degene die een geopend hart mogen krijgen zoals die Lydia, die gaan dat Woord van God zo lief krijgen en die gaan de prediking van dat Woord zo lief krijgen. Waarom, waarom? Zou u het kunnen zeggen? Waarom is die prediking van het Woord u nou zo lief geworden? Omdat u juist in de prediking van het Woord op een bijzondere wijze de Heere mag ontmoeten, de Heere mag kennen, de Heere mag horen. Omdat u ontdekt hebt: Daar, op een zuivere wijze, wordt het Woord verkondigd, daar klinkt ten diepste de stem van de Heere, die stem die u wil onderwijzen. Waarin? In de dienenswaardigheid van de Heere, maar ook in de totale onmogelijkheid vanuit uzelf om die Heere te dienen zoals Hij het zo waard is.

O, door die levende verkondiging van het Woord komt u erachter dat God u goed geschapen heeft, namelijk naar Zijn beeld. Maar door diezelfde levende verkondiging van het Woord ontdekt u ook hoe diep u gevallen bent en dat u dat heerlijke beeld bent kwijtgeraakt. En dat er daarom zo dikwijls zo'n goddeloos, verkeerd, zondig beeld in u opkomt van die grote God, die Drie-enige God. U bent Zijn beeld niet meer. Zeg, bent u zo wel eens teruggebracht naar dat moment waar de mens dat beeld is kwijtgeraakt door die diepe val in het paradijs? Maar hebt u ook in uw hart gevoeld – en het moet gepredikt worden – dat God dat beeld weer teruggeeft? Al bent u zelf verwoester van dat beeld van God geworden in uw eigen hart, daarmee is God niet veranderd. Hij eist dat beeld terug. Dat is rechtvaardig van God. En al kunt u het niet meer, het blijft staan. Kijk, en dat gaat u nou leren door de levende verkondiging van het Woord. Waarom heet dat nou levende verkondiging van het Woord? Eigenlijk is dat een hele tere zaak, want ja, de Heere zendt Zijn knechten en die moeten het Woord tot de gemeente brengen. Maar door die mensjes heen spreekt de Heere Zelf. En wanneer is er nou levende verkondiging?

Als de dienaar door genade verbonden is met zijn Meester en hij mag als het ware uit zijn Meester woorden krijgen om het tot de gemeente te brengen. Dat is levende verkondiging. Uit het leven, uit die Levensvorst – mag ik het maar zo teer zeggen – door een levend gemaakte dienaar tot een mensenkind. Wat gebeuren er dan toch tere dingen in de eredienst hè? Wat is het dan hier ook echt geestelijk geest en leven. En als dan dat Woord uit die levende Christus door de levende verkondiging in uw hart mag stromen en dat leven komt in uw hart en u mag dat leven ervaren en het wordt vernieuwd en het wordt versterkt, is dat niet iets wonderlijks wat onder de prediking van het levende Woord mag geschieden?

Dan wordt datgene wat God spreekt werkelijkheid, ook als de wet scherp wordt gepredikt en als u zondaar voor God wordt en u net als dat beeld van Dagon voorover in stukken valt voor de ark des Heeren. En u komt erachter hoe een ellendig mensenkind u bent en dat er vanuit uzelf niets is om die Heere, Die het zo waard is gediend en gevreesd te worden, alles te geven wat Hem toekomt. En als u dan ziet door die levende verkondiging van het Woord en gaat horen wat u daarom verdiend hebt, wordt het dan niet benauwd? Gaat u dan ook niet beven van binnen zoals die stokbewaarder? Is het dan van uw kant niet verloren? Geen beeld meer, geen beeld Gods meer, en niets kan ik ervoor in de plaats brengen. En God eist het geroofde weer. U moet voor voldoening zorgen, u moet voor uw schuld gaan betalen. En God laat u weten hoe strafbaar u bent en dat uw schuld en uw dwaasheid voor Hem niet verborgen is. En u dan niets heeft, geen beeld meer om voor God te kunnen bestaan, hoe moet dat dan opgelost worden?

O, wat wordt de levende verkondiging van het Woord dan onmisbaar. Want juist door die verkondiging van het Woord gaat het Evangelie open dat Gods barmhartigheid zo groot is, dat Hij Zijn Zoon gezonden heeft naar een goddeloze wereld als die tweede Adam, Die dat beeld van God gedragen heeft en behouden heeft. Weet u hoe Paulus Hem noemt? *'Het uitgedrukte Beeld Zijner Zelfstandigheid.'* Hij is het Beeld van de onzienlijke God. Hij bezit ware wijsheid en Hij is een en al rechtvaardigheid en Hij is helemaal vol met heiligheid. Hij is die ware Profeet, Priester en Koning. Hij bezit het beeld, maar Hij is ook het Beeld van God.

Kijk, en als u nou wederom geboren wordt, dan komt de Heere Jezus met Zijn Woord en Geest in uw hart wonen. En wat ziet God dan? Dan ziet Hij in dat hart weer Zijn beeld terug. En daarom kan die leerling zo teer zeggen: Zijn christenen, dat zijn nou mensen die de zalving van de Heilige Geest deelachtig geworden zijn. Lees zondag 12 er maar op na. Die zijn door die Geest met Christus verbonden en daarom zijn het Zijn christenen. En die christenen gaan leren dat die wet niet alleen ontdekt, maar dat die wet ook een tuchtmeester is tot Christus. Want ook tegen het tweede gebod hebben ze gezondigd, zwaar gezondigd. Maar nou is daar die Christus, Die alle zonden tegen het tweede gebod ook op Zich genomen heeft.

Toen Aäron bezig was om met al dat goud dat gouden kalf te maken – hij was een kind van God hè, Aäron was een gekende des Heeren – en toch gaat hij daar een gouden kalf maken, hij is medeschuldig geweest. Maar de Heere Jezus zegt: Vader, geef die zonden van Aäron maar aan Mij. Wat dacht u van Petrus? Wat had hij toch een verkeerd denkbeeld van de verlossing toen de Heere Jezus ging vertellen en openbaren dat het door het kruis alleen mogelijk zou worden en dat Hij moest lijden en sterven. Was het Petrus niet die zei: *'Maar dat zal U geenszins geschieden'* en dat hij zelfs de Heere Jezus begon te bestraffen? Dat was een zonde tegen het tweede gebod, want hij had een totaal verkeerd beeld in zijn hoofd over de wijze van zalig worden. Maar de Heere Jezus zegt: Vader, geef al die ergernissen van Petrus en de andere discipelen maar aan Mij en reken ze Mij maar toe.

Dan zie ik Jona zitten. Hij zat daar op die berg. Ja, nou gaat het gebeuren, nou gaat God de stad Ninevé in een ogenblik omkeren, want dat heb ik toch gepredikt. En daar openbaart God Zich in Zijn barmhartigheid en heeft die stad behouden. O, wat een verkeerd denkbeeld van Jona, de duif van God. Maar Christus zegt: Vader, reken Mij die verkeerde denkbeelden van Jona maar toe, dan zal Ik ervoor lijden. Dan zal Ik ervoor sterven, opdat al die mensen die ook het tweede gebod hebben overtreden vergeving van zonde zullen ontvangen. Om dan te leren, door de Heilige Geest, gelijkvormig gemaakt te worden aan de Heere Jezus Christus, zodat er ook iets van de openbaring van het tweede gebod openbaar mag komen. Christus, Die niets anders gedaan heeft dan op de juiste wijze God te dienen, Die werkelijk kon zeggen Wie God was en hoe God gediend moest worden.

Heeft Johannes het niet geschreven over Christus: *'Die in de schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard.'* Wat heeft de Heere Jezus een zuiver beeld gegeven wie God is, gemeente. Wat heeft Hij duidelijk laten zien dat God inderdaad rechtvaardig is en dat Hij niet één zonde ongestraft kan laten. Wat heeft de Heere Jezus eerlijk gezegd hoe er een buitenste duisternis is, waar weinig zal zijn en knersing der tanden voor mensen die verloren moeten gaan. Maar diezelfde Heere Jezus heeft zo'n duidelijk, evenwichtig beeld van God gegeven ook in Zijn barmhartigheid. En daar sluit ik mee af.

Hoe heeft de Heere Jezus Zijn Vader niet geschilderd in die gelijkenis van de verloren zoon? Hoe heeft de Heere Jezus niet gewezen op de ogen van Zijn Vader, Die in ontferming op een verloren zondaar neerzien? Hoe heeft de Heere Jezus de voeten van de vader niet geschilderd, die op die verloren zoon is toegegaan? Hoe heeft Hij de armen van de vader niet geschilderd, waarmee Hij die verloren zoon omhelsde en aan zijn vaderhart gedrukt heeft? Hoe heeft de Heere Jezus de mond van Zijn Vader niet geschilderd in die kus die de vader die verloren zoon gaf? Hoe heeft Hij die stem van de vader niet heerlijk tentoongespreid, Die sprak: *'Breng hier voor het beste kleet, en doe het hem aan, en geef een ring aan zijn vinger, en schoenen aan zijn voeten; want deze mijn zoon was dood, en is weder levend geworden; hij was verloren, en is gevonden.'*

O, gemeente, om nou zo Christus te mogen leren kennen en van Christus te mogen leren wie God is. Om zo van binnen in uw ziel en in uw gedachten, dicht bij het Woord, een zuiver beeld van de Heere God te mogen ontvangen. U voelt wel aan dat het steeds weer aankomt om dicht bij Christus te zijn, Zijn beeld gelijkvormig te worden. O, als we dan zo de wet weer op ons afkrijgen, dan moeten we zeggen: Heere, wat een schuld, wat een onverzochte schuld in het leven van een onbekeerde zondaar, maar ook wat een liefdesschuld bij Gods kinderen. O, waar dan heen, gemeente? Naar Hem, die grote Beelddrager van de Vader, met het gedurige gebed: O, Zoon maak ook mij Uw beeld gelijk.

Amen.

Zingen: Psalm 119:52:

Hoe zoet zijn mij Uw redenen geweest!
Geen honig kon 't gehemelt' beter smaken;
Alleen door Uw bevelen krijgt mijn geest
Verstand van God en Goddelijke zaken;
Dies heb ik al de leugenaan gevreesd,
En zal bedrog en slinkse wegen wraken.

Dankgebed.

Zingen: Psalm 56:5:

Ik roem in God; ik prijs 't onfeilbaar woord;
Ik heb het zelf uit Zijnen mond gehoord;
'k Vertrouw op God, door gene vrees gestoord;
Wat sterv'ling zou mij schenden?
Ik heb beloofd, wanneer G' in mijn ellenden
Mij bijstand boodt, en 't onheil af zoudt wenden,
Tot U, o God, mijn lofzang op te zenden,
Door ijver aangespoord.

Zegenbede.